

Aleksander Puškin

Nebojša Pop-Tasić

Onjegin

Liki:

Jevgenij Onjegin

Tatjana Larina

Vladimir Lenski

Olga Larina

Zbor

I

ZBOR

Spoštovani publikum,
zelo smo veseli,
da ste prišli danes v gledališče.
Saj vemo, dan je dolg in človek išče,
kje bi malo moril čas,
povzdignil duh in ga utrdil,
ali pa preprosto 'bil'
v prostoru, kjer nekdo drug
namesto njega vleče plug Življenja.
Skratka, človek pride,
da bi se kratkočasil,
in udeležil nečesa,
čemur pravimo – kultura in umetnost.
Človek pride, človek gre
in potem dolgo razglablja o tem
kaj to pravzaprav je.
Kar hočem reči, je naslednje:
zdi se mi, da se premalo zavedamo ...
pomena vašeg prihoda v gledališče.
Kajti, vaša vloga je veliko večja,
kot si to sami predstavljate.

Kakorkoli, gledališče ni traktor in ne njiva,
kot si to radi predstavljajo zagovorniki
praktičnega življenja in kmečke pameti.
Ni sredstvo za doseganje cilja,
saj ciljev nima. Ni orodje, ne orožje,
ne bo vas nahranilo ... žalostnemu
ne bo dalo smeha, kajti smeh vam lahko podari
le vaša lastna žalost, vse drugo je prevara.
Iz kmeta ne bo naredilo gospoda,
iz strahopetca ne junaka.
Čemerneža ne bo zabavalo,
tistemu, ki nima časa,
mu ga ne bo dalo.
Ne, ne, ne in ne.

Gledališče,
tako kot vse drugo v življenju,
vam bo podarilo le tisto, kar že imate,
kar leži v vas pozabljeno in spregledano,
pokrito s tančico vsakdana.

V gledališču
je zakopana tista drobtinica
človečnosti, ki se ji reče – človeška usoda.
V gledališču se ustvarja čas.
Zavrtijo se vrtinci preteklosti,
da bi nas pogoltnili v sedanjost,
ki je že nekogaršnja prihodnost.

V gledališču
se še vedno pripoveduje o vsem
o čemer človek sanja in kar živi,
kar poraja in mori,
povzdiguje, zaničuje,
kam hodi in kam pluje,
medtem ko ga sile življenja,
Čas, Svet in Vesolje,
zveri, pošasti, bogovi
in seveda – drugi ljudje -
zdaj zavajajo, zdaj premetavajo,
up budijo in ga ugašajo ...
Življenje ga nosi, goni, troši,
trga, vse dokler ga Čas ne izrabi
in kot ponošeno cunjo vrže
na kup drugih ponošenih cunj.

Gledališče
ni le zrcalo naših zablod,
temveč, obred življenja.

V tem obredu, vi, publika, ste jedro,
jadro, tema, prostor, čas in naravna sila.
V gledališču se spominjate tega človeka,
gledate človeka,
ki je človeštvo,
ustvarjate človeštvo,
ki ste vi sami.
Gledate.
Gledate.
Gledališče.

A pomislite za hip,
kakšen čuden prostor se odpre,
samo če človek zapre oči.
Koliko prostora, koliko časa,
mest, pokrajin, dežel, ljudi ...

Torej, zaprite oči, prosim
in začnimo to popotovanje ...

Glasba.

... zaprite oči in se znebite
sedanjega trenutka in prostora.
In znebiti se realnosti ne pomeni,
da smo izven sveta, temveč to,
da se potopimo globlje v svet,
da postanemo del katerekoli realnosti,
kateregakoli časa.

Zaprite oči in videli boste,
kako bo vaša misel poletela v zrak,
kot leteča kočija.
Vaša misel je lahka,
leti, hiti in zdi se,
da je zdaj nebo bližje,
kot zemeljska domačija.
In lej, vrhovi Alp strmijo v nebo,
svetilke mest se borijo z mrakom,
Sava, Drava, Donava,
Morava, Odra, Visla
gredo svojo pot.

Letimo naprej v daleki severni kot,
kjer se Rusija Evropi odpira
in severni veter prebira kosti.
In potem, iz gozdov in močvirja,
od mrzlega vetra in morja umit,
- zdi se da nebo nad njim ne stoji,
temveč čezenj dirja,
jesen svoj hladni dah prinaša
in veter žalobno tuli,
medtem ko Neva šumi, brbota,
nemirna se vrtinči in obrača,
kot bolnik, ki ga bolezen trpinči,
preden pade v morje sanj ...
... in njegovi stolpi, dvorci, ulice,
kot iz slikanice ...
to je Petrograd.

Ne izgublajmo časa! Čez strehe
naravnost do obrežja Fontanke,
čez Lomonosovljev trg

na Rossijevo ulico, spustili se bomo počasi
na Aleksandrinski trg in se odpravili
v tamkajšnje gledališče.

Odprite oči in vstopite v gledališče tudi vi.

II

Igralki, ki bosta igrali Tatjano in Olgo zapojeta song. Med songom na oder pride Onjegin, se usede na proscenij in zazeha na publiko.

Banane in limone Singapurja
plešejo svoj rumeni ples,
na nebu topla in rumena luna,
vanjo laja tvoj otožni pes.

Banane in limone Singapurja
zaspijo, ko se Sonce prebudi.
Opice in papige kričijo,
nikjer ni vetra, da jih razhladi.

Ljubezen je umrla,
ti naprej živiš,
nekdo poje pesem,
ti le jočeš in molčiš.

In delaš:
Pssst! Ššššš! Na, na, na!
Ššššš! Pssst! Na,na, na, na!

Magnolije iz daljnjeg Singapurja
v ritmu vetra tiho pojejo.
Ko med liste švigne topla burja
z bananami palme plešejo.

Kruto Sonce daljnjeg Singapurja,
stopilo je v tvojem srcu led.
V vročem zraku tvoja duša hira,
nikjer nikogar da ponudi sladoled.

Ker si sama,
na, na, na, na,
Sama,
na, na, na, na.

Onjegin sedi na odru in gleda v publiko. Mlačno zaploska. Zazeha.

ONJEGIN

Sem Jevgenij Onjegin.
Nekoč sem bil nor na gledališče.

Zdaj sem ga sit.
A vendar pridem gledat publiko,
vse te obraze, pospešeno dihanje deklet,
dostojanstveno držo starejših gospa,
ki jih je z umetnostjo težko pretentati,
ter dolgčas gospodov,
ki so v gledališče prišli samo zato,
da bi sklenili kakšno kupčijo
ali se priliznili kakšnemu veljaku.

Ah, tukaj publika življenje uprizarja,
to je gledališče resnice ...
Ampak ... (*Onjegin zazeha*) ...
zdaj me tudi to dolgočasi.

Imam nesrečno naravo:
ali sem postal takšen zaradi vzgoje
ali pa me je bog takšenega ustvaril,
tega ne vem.
Drugim prinašam nesrečo,
a sam nisem nič manj nesrečen.
Že kot mladenič sem divje užival
v nasladah, ki jih lahko dobiš za denar.
Naslada je postala ekscentričen razvrat.
Potem sem se podal v vode velikega sveta
in hitro ugotovil, da brodim po močvirju.
Zaljubljal sem se v lepotice,
lepotice so me ljubile ... in zdolgočasile ...

*Lepo je biti brez žensk in ženskih fraz,
posebej zjutraj, še znosne so noči.
Zjutraj te prestraši njen mili obraz,
poljub, slovo in ... solzne oči.*

Lotil sem se branja in učenja,
pa mi je tudi to postalo zoprno.
Ugotovil sem, da ne slava ne sreča
nista odvisni od znanja,
saj so najsrečnejši ljudje – nevedneži,
najslavnejši pa tisti, ki jih nevedneži občudujejo.
Svoje življenje sem že preživel v mislih,
zato se mi je resničnost upirala in me dolgočasila.
Življenje se mi je zdelo kakor slab ponaredek
knjige, ki sem jo že stokrat prebral.

Da bi dolgčas umoril,
sem se včasih dvobojeval,
smrt iskal, življenju se v obraz režal.

(prvi dvoboj)

IGRALKA, KI BO IGRALA TATJANO
(da pištolo Onjeginu)

Znan mu je boj in žvenket orožja,
že od mladih nog spoštuje bojno čast.
Krvavi ples ostrih mečev občuduje,
s prezirom gleda smrti v oči.

IGRALKA, KI BO IGRALA OLGO
(da pištolo igralcu, ki bo igral Lenskega)

Kdor ne zna plesati s smrtjo brez trepeta
in z razumom usmerjati norost,
ne ve, kaj je strast, ljubiti ne zna ...
in tudi sam ni vreden, da bi ljubljen bil.

(onadva premerita razdaljo, se obrneta drug proti drugemu in ustrelita; igralec, ki bo igral Lenskega pade, čez nekaj časa se dvigne s tal in si otresa obleko; igralki, ki bosta igrali Tatjano in Olga pobereta pištoli)

Glasba.

ZBOR

V mestu je že vladal nočni mir,
ki ga je tu pa tam zmotil zvok kočije
ali oddaljena pijana pesem.
Vlažna jesen nad mestom počiva,
dež občasno strehe zaliva,
in srečen je tisti,
ki v svojem domu ob kaminu počiva.
Jevgenij pa na nabrežju stoji
ob granitni steni, v zvezde strmi,
po speči reki samotni čoln drsi.
Od mrke žalosti prevzet,
samota lastna ga objema.

Misel majhna ...
kot oddaljen komet

mu švigne skozi um ...
Lahko bi se ustrelil,
lahko bi se ubil,
komu mar, ampak, bogu hvala,
tega ni storil.

Onjegin v svojem delu odra, ki predstavlja njegovo stanovanje; usede se na fotelj, si prižge pipo. Glasba.

III

Pripeljejo mrtvaški oder. Igralec, ki bo igral Lenskega, se uleže nanj. V roki drži pismo.

ZBOR – IGRALEC, KI BO IGRAL LENSKEGA

Nekega dne, spomladi,
na njegova vrata potrka poštar.

Jevgenij vzame pismo, ki ga drži mrtvec na mrtvaškem odru. Odpre ga in začne molče brati. Mrtvec govori.

MRTVI STRIC – IGRALEC, KI BO IGRAL LENSKEGA

Jevgenij, ne bom več dolgo zdržal
in na tem svetu nikogar nimam,
razen tebe, ljubi nečak.
Preden odidem v neznano,
bi rad stisnil roko znano,
ob tem pa ti zapuščam vse, kar imam.

ZBOR

Je žalosten, ker stric mu umira?
Je vesel zaradi bogastva, ki ga čaka?

ONJEGIN

Ah, kakšna izguba časa,
sedeti ob bolniški postelji
in streči bolniku noč in dan.
Ob tem se hinavsko smehljati,
potne blazine rahljati,
zdravila mu redno dajati
in ga bodriti – saj boš še živel, saj ...
(odmahne z roko)
V sebi pa si misliš:
umri že enkrat, nehaj nas moriti.

ZBOR

A ko je prispel v vas,
je Čas strica že odnesel,
in truplo so že pokopali.

Igralka, ki bo igrala Olgo pristopi k Mrtvemu stricu in ga sočutno prime za roko, kakor da se poslavlja od njega.

MRTVI STRIC – IGRALEC, KI BO IGRAL LENSKEGA

Skrben bodi, ljubi Jevgenij,
veliko bogastvo zahteva veliko skrbi.
Paziti moraš, da kmetje pravočasno ...
pridelke spravijo ... v hlev ...
in pazi ... goljufati znajo ...
kar se tiče obratov ...
ki so v mestu ... posvetuj se ...
če se na stvari ne spoznaš ...
upravniki so izkušeni ...

ZBOR – IGRALKA, KI BO IGRALA OLGO

... mu stric onostran govori v pismu,
ki ga je drhteča roka pisala,
malo preden ga je Svet zapustil.

ONJEGIN

O, moj bog, saj si mrtev
in dobro ti je, tam kjer si.
Pojdi, tukaj si končal.
Ta bi, še v smrti, življenje nadlegoval.
Drugi so časi, drugi ljudje,
mladost je prišla, starost naj gre.

ZBOR – IGRALKA, KI BO IGRALA OLGO

Zunaj so kmetje,
te sklonjene glave,
čakajo in radi bi vedeli
ali nov gospodar prihaja z novim bičem.
Vedeti hočejo ali so glave že dovolj sklonili,
je treba hrbet še bolj upogniti.

Igralec, ki bo igral Lenskega vstane in nekaj časa stoji za Onjeginom in posluša njegov nagovor.

ONJEGIN

(Obrne se proti publiki in gre na rob proscenijuma)

No, kmetje, govori vam vaš novi gospodar,
čeprav ne mislim to še dolgo biti.

Stvari je treba spremeniti.
Če se tega že noče lotiti naš car,
bom pač jaz. Od zdaj naprej
bo moja zemlja pri vas v najemu,
kar mi boste plačali pošteno.
Vse druge davke od zdaj ukinjam.
S pridelki lahko trgujete –
(zazeha)
kupujte, prodajajte, to ni več moja skrb.
Pa tudi tega me ne sprašujte več
ali se lahko Serjoža poroči z Agafjo.
Poročajte se po lastni volji in presoji,
tako, kot pristoji človeku.
Vaša življenja niso več moja skrb.

Igralec, ki bo igral Lenškega se žalostno obrne in odpelje mrtvaški oder.

Glasba.

ZBOR – IGRALKA, KI BO IGRALA TATJANO

(zasanjano, nostalgično, ga prime pod roko in ga pelje naokoli, kakor da mu razkazuje pokrajino)

Kraj, v katerem je zdaj zazehal,
je bil prijeten za tiste, ki imajo radi mir.
Majhen grad stoji na bregu,
pod njim reka tiho teče,
potok šumota.
Okoli proge črnih, plodnih njiv,
polja, polna trav in rož,
v daljavi zelen gozd,
poln divjadi in ptic.
Lahko bi na konju cel dan
jezdil, od vasi do vasi,
ki vse so njegove
in razganjal valove jat belih gosk,
poslušal kako veter raznaša
blejanje ovac, mukanje krav
in pasji lajež.

ZBOR – IGRALKA, KI BO IGRALA OLGO *(ga tudi prime pod roko)*

In zdelo se je, za kratek čas,
da mu ugaja vaški mir.
Dva dni mu je bilo vse novo –

gozdovi mračni in hladni,
samotna polja, vrtovi,
žubor potoka, dol in draga ...

ZBOR – IGRALKA, KI BO IGRALA TATJANO
(obrne Onjegina proti sebi ga poboža in mu govori v obraz)

... a že tretjega dne, spet isti vrag –
dolgčas ga nežni za vrat stiska
in v zehanje sili.

Dolgčas to nežno bitje,
kot lastna senca za njim hodi.
Zehal je kot prazen grob
sred starih in prostranih sob.

IGRALKA, KI BO IGRALA OLGO

Prav tiste dni je na posestvo v bližini prišel ...
Vladimir Lenski ... pesniška duša ...

IGRALEC, KI IGRA LENSKEGA

Po srcu nežen, neizkušen,
poln upanja in ves navdušen
nad lepotami sveta, narave,
skromen, čeprav želján slave.

Hrepenenje je opeval,
v Luno gledal in sameval,
pel o megli in daljavi,
o ljubezni čisti, pravi,
v verzih dvorce je gradil
boginji, ki jo je častil.

ZBOR – IGRALKA, KI BO IGRALA TATJANO
(kakor, da bi Onjeginu predstavljala Lenskega)

Lenski je ravnokar iz nemških šol,
kjer so mu učitelji bili
Kant, Goethe in Schiller,
prispel v svojo vas.
Mladenič poln svobode in radovednosti.
Otroštvo je tukaj preživel,
po brezovih dobravah je skakljajal,
potem pa so ga v svet poslali,

da bi nabral sadov znanja.

IGRALKA, KI BO IGRALA OLGO

Čudna je bila ta združitev –
Onjegin in Lenski, pesnik in cinik.
Kot kamen in voda, verz in proza!
Led in plamen sta manj različna kot ta dva.
A vaški duh je bil premalo
in narava in nebeškega okna modrina
in vsa širina in prostost
kakor da so stiskali oba.

IGRALKA, KI BO IGRALA TATJANO

Seveda, še nekaj, zelo pomembna stvar –
dolgčas je iz njiju ustvaril neločljivi par.

(IGRALKA, KI BO IGRALA OLGO da Lenskemu meč; IGRALKA, KI BO IGRALA TATJANO da Onjeginu meč; mečevanje med dialogom; ko Lenski govori – napada; ko Onjegin govori – on napada)

LENSKI

Ah, prijetno je pod nebom temnomodrim,
z Luno obasjanim, poslušati pesem
in pljuskanje vesel jadranskih gondolijerjev,
ki na vrhovih valov letijo ...
Prijetno je čakati Venero zvečer
in potem poslušati šumotanje listov,
ki jih premika veter nočni.
Prijetno je gledati mavrico,
ko premeri nebo segajoč do oceana.

ONJEGIN

Prijetno je poslušati lajež zvestega psa,
ko pričaka gospodarja in gledati
človeka, ki ga pasje veselje veseli.

LENSKI

Prijetno je, ko te škrjanček zbudi
ali pa ko zaspiš ob žuborjenju potoka.
Prijetno je poslušati brenčanje čebel,
dekliški glas, petje ptic, otroško brundanje

in čebljanje.
Veličastna je trgatev, ko grozdje dozori
in poliva zemljo s svojim škrlatnim sokom,
božanski radodarno.
Prijetno je zateči se iz mestnega hrupa
v vaško samoto.

ONJEGIN

Prijetno je skopuhu, ko zlato zagleda.
Prijeten je rop vojakom in mornarjem plen.
Prijetno je dedovati, po nenadni smrti
tete ali strica, ki se jih je duša dolgo držala,
potem pa eno vnetje in ...
tukaj so plemiški naslovi,
denar in imetje.

LENSKI

Prijetno je pobotati se ...

ONJEGIN

... včasih se je prijetno skregati,
s prijateljem, ki ga ne maraš več.
O, sladko je maščevanje, še posebej,
če se maščuješ nezvesti ženski.

LENSKI

Prijetno je od sveta braniti šibko bitje,
dragocen in ljub je kraj kjer otroštvo preživiš,
mi ga ne pozabimo nikoli, tudi če nas vsi pozabijo.
Ampak, najbolj dragocena je strast prve ljubezni.
Ostane zavedno v spominu ...

ONJEGIN

... tako kot Adam ne more pozabiti svojega padca ...

(Lenski preneha z mečevanjem; Onjegin napade, a se ustavi)

LENSKI

Prijetno je, če veš, da sorodna duša
določena je zate in hrepeni, čaka

v sladkem obupu iz dneva v dan.
Prijetno je, če veš, da so ti prijatelji
zvesti, da bi branili tvojo čast kot svojo,
da jim ne roka ne srce ne omahneta,
ko je treba čast maščevati.
Ah, prijatelji, vaša ljubezen in zvestoba
naj dajeta luč življenju mračnem ...

ONJEGIN
(*ga objame*)

Koga ljubiti? Komu verjeti?
Kdo te nikoli ne bo izdal?
Kdo bo vsa tvoja dejanja
sodil tebi v prid?
Kdo ne laže?
Kdo skrbel bi zate vselej?
Kdo bo odpuščal tvoje grehe?
Ah, fant moj dragi,
ne zaupaj prijateljem, ne zaupaj ljubezni!
Sebe ljubi!
Kaj bi ti lahko bilo bližje in bolj pri srcu,
kot tvoja roka, tvoja noga,
tvoja glava, trebuh ...
(*Lenski gre stran.*)

ONJEGIN

Že greš?

LENSKI

Pač moram, oprosti.

ONJEGIN

Prav, vendar mi zaupaj: kje vse večere preživiš?

LENSKI

Pri Larinovih.

ONJEGIN

Ni mogoče! Pri njih tičiš vsak večer?

LENSKI

Zakaj pa ne?

ONJEGIN

Zato ker vem, da je v takih hišah ruska družina,
ki je takšna, kakor so vse ruske družine.
Vloženo sadje, čaj in neskončni pogovori
o vremenu, hlevih, lanu in ... družabne igre ...

LENSKI

Kaj je v tem slabega?

ONJEGIN

Dolgčas, dolgčas, to je, to!

LENSKI

Tvoj modni svet me nič ne vleče,
domači krog jaz ljubim bolj,
kjer se lahko ...

ONJEGIN

Zaboga! Spet deklamiraš in recitiraš!
Prav. Torej greš. Moraš iti ...
Veš kaj, rad bi spoznal tisto žensko,
ki je zagotovo v tej hiši
in ti ne gre iz glave,
zaradi katere točiš solze in pisariš.

LENSKI

Olgo? Misliš resno ali se spet ...

ONJEGIN

Ne, ne, čisto resno.

LENSKI

Prav, z veseljem te seznanim.

ONJEGIN

Kdaj pa?

LENSKI

Takoj, zdaj!

Kar zdajle se pelji z menoj.

Veseli te bodo.

IV

Olga in Tatjana pripeljeta mizo, ter nanjo postavita skledice, kozarčke, stekleničke, bokal in šah.

ONJEGIN

Povej, katera je Olga?

LENSKI

Tista, ki je lepa kot jutra žar,
ponižna, ponosna in poslušna,
kot duša poeta prostodušna,
vsa kot poljub, nebeški dar ...
oči, temnomodra pesem oceana,
kretnje, kot vetrc v poletni dan ...
sploh ...

ONJEGIN

... vzemi katerikoli vzgojni roman
in – oh! - boš našel eno tako,
okroglo, rdečo, z mrtvim obrazom,
neumno, kot neumna luna na neumnem nebu.
Jaz bi rajši izbral njeno sestro,
Tatjano, če bi bil pesnik, kot ti.
Molčeča je, nedoumljiva, vsekakor
veliko skrivnost skriva.

Tiha glasba ruskega podeželskega dolgočasja.

Olga pride Lenskemu in ga poboža po obrazu, potem ga prime za roko in odpelje k mizi; prinese šah in postavi figure; začneta premikati figure; Lenski nenehno strmi v Olgo, tako da ne ve, katero figuro je premaknil in Olga ga hitro matira; Onjegin stoji zraven in zeha; Tatjana stoji stran od vseh; potem Olga prinese zvezek in Lenski vanj piše verze)

OLGA

Oh, kako je to lepo! (*Onjeginu*) A vam preberem?

ONJEGIN

Ja, prosim. (*zazeha*)

OLGA

A lahko preberem, Vladimir?

LENSKI

(zmeden in ne ravno navdušen)

Ja ... menda lahko.

OLGA

(glasba; Olga recitira; Onjegin zeha)

V mojih očeh plešejo zvezde,
ko zagledam tvoj obraz.
Najprej pleše ena sama,
potem pa je zvezdni plaz.

Ko vse zvezde ponorijo,
ponorim tudi jaz,
vse v meni se zatrese,
ko zagledam tvoj obraz.

Ljubim te tako, kot luno
zjutraj ljubi rosnica
in poljubljam kakor Sonce
zvečer poljublja sončnica.

Zdaj lahko le gledam zvezde,
v očeh mi plešejo.
Ko vse zvezde izgorijo,
gledam jutranje nebo.

Oh, Vladimir, kako je to lepo ... Ane, Jevgenij?

Onjegin kakor da bi hotel zazehati, pa se zadrži, a vendar se mu obraz čudno skremži.

OLGA

Kaj, a vam ni bilo všeč?

ONJEGIN

Že, že, všeč mi je ... le bojim se,
da sem zarad brusnic dobil krče v želodcu.

OLGA

A vam prinesem čaj?
Čaj ponavadi pomaga pri takšnih zadevah.

ONJEGIN

Prosim.

Olga gre po čaj. Nekaj trenutkov tišine. Vse se umiri. Olga prinese čaj, vlije v skodelice. Medtem ko Olga, Lenski in Onjegin pijejo čaj, Tatjana stopi na sredo odra.

TATJANA

In jaz ... Oh, ko se spomnim ...
ševedno se sama zaradi sebe zjočem.
V meni je vse kričalo: On, to je on!
Moj junak iz romana!
S sladkim upanjem sem se opijala,
klicala temno blaženost,
in, od tistega večera,
ko sem spala, nisem spala –
sanje so bile moja resničnost.
On, to je on!
Noč in dan po njem sem mrla,
kamorkoli sem se ozrla –
on, tam je ... on!

Oni trije ševedno pijejo čaj.

OLGA

Boste še malo čaja, Jevgenij?

ONJEGIN

Ne, hvala.

OLGA

Kako je z vašim želodcem?

ONJEGIN

Bolje. Vam gre zahvala.

ZBOR

(kakor da bi bila neka druga čajanka)

Ah, sedanjost naša, čas ubogi,
sedanjost, čas, ki se še ni zgodil,
a prihodnost ni.
Oplakujejo ga valovi preteklosti.
Šibajo ga vetrovi prihodnosti.

Čas sedanji, ki nas stiska,
zdaj veselje, zdaj nesreča
iz nas vriska,
v srcu se bes repenči,
v dnu duše žalost ždi.

Kakor slepec, ki vse vidi!
Kakor gluhec, ki vse sliši,
nakladač, pa govori!
Takšen je ta zdajšnji čas.
Dokler ne mine, pihne mimo,
ne vemo ali je slab ali dober
za nas.

Kakor dva, ki se poljubljata
in v tistem hipu ne vesta kaj objemata,
kaj izgubljata –
sreča, nesreča, vse ali nič ...
Čas bo sodil ta poljub.
Drugič.

ONJEGIN

Pozno je že, Vladimir. Pojdiva.

Se poslovita z nakloni itd., Lenski objame Olgo in odideta. Olga pospravlja mizo?.

IGRALKA, KI IGRA TATJANO

Kaj je bilo to?
Ta lakota po telesu drugem?
Žeja ustnic, ki so hrepenele
po poljubu, kakor po vodi?
Kaj je bilo to?
In duša kakor da bi postala
mesena kepa, del druge duše,
del drugega telesa.
Trgalo me je in dušilo in gorela sem ...

Mar sem to bila jaz?
V meni so rasla drevesa,
plodovi so zreli,
v meni so zveri lovile divjad ...
On pa je bil bog, ki me je ustvaril ...
In vse to, kar se je v meni oglašalo,
pelo, kričalo, pokalo, jokalo,
dišalo ... Mar sem to bila jaz?
Po noči je v meni rasla roža,
ki je zjutraj eksplodirala v Sonce
in zvečer zaspala v Luno.
Jaz nisem živela. Bila sem življenje.
Ljubila sem. Ljubila. Ljubila.
In umirala.

ZBOR, IGRALKA, KI IGRA OLGO

Človek težko sam mori
breztelesno vojsko časa,
in težko sam premaga
brezvetrje dolgčasa,
potrebuje družbo, da ga zamoti,
da ne razmišlja o strašni samoti,
ki se kot kača krog njega zvija
in davi ga, davi, a ne ubija.

Onjegin in Lenski igrata bilijard. Luna.

LENSKI

Karkoli si ti misliš,
zame je ljubezen sveta beseda.
Ljubezen je ime za – boga.
Ljubezen je ustvarila vesolje.

ONJEGIN

Ljubezen, tako kot vesolje,
je le igra elementov in njihove energije.
Jaz pa pravim:
edinstven in najvišji užitek ljubezni
leži v gotovosti, da delaš zlo.
Prvo trpljenje ti da pojem o užitku,
mučiti druge;
ideja zla se ti ne more pojaviti v glavi,
ne da bi te zamikalo,
da bi jo uresničil;
ideje so organske tvorbe,
je rekel nekdo;
njih rojstvo jim že da obliko,
in ta oblika je dejanje.
Moški in ženska od rojstva vedo,
da je v zlu užitek.

LENSKI

Ljubezen je začetek,
nadaljevanje in konec.
Ljubezen zaradi ljubezni,

žrtvovanje zaradi ljubljenega bitja je božansko.

ONJEGIN

Čim *manj* bo moški ljubil žensko,
tem bolj si bo ona želela njegovo ljubezen.
Strasti niso nič drugega kakor ideje
na prvi stopnji svojega razvoja;
delež so mladega srca,
in tepec je, kdor meni,
da ga bodo v nemale vse življenje:
mnoge mirne reke začenjajo kot bobneči slapovi,
a nobena ne skače in se ne peni vse do morja.

LENSKI

Resnična ljubezen se ne igra
in ničesar ne zahteva od drugega.
Zahteva od tebe. Vse.
Ljubezen je stanje – ljubezni.

ONJEGIN

No, jaz pa prisegam na treznost izmenjave.
Nekoč so se ljudje tega zavedali.
Premišljen in hladen razvrat
ponuja tisočkrat več užitka,
kot pa to tvoje stanje.
V razumskem odnosu ni zmage ne poraza,
le užitek je.
Oba, ženska in moški,
sta gospodarja lastnega užitka.
V tvoji ljubezni pa se mora vedeti,
kdo je močnejši, kdo je gospodar.

LENSKI

Ni res.
Ti govoriš, kakor da bi ljubezen
bila dobro izpeljan posel.
Ljubezen ni posel, ni barantanje.
Ljubezen je dajanje, dajanje ...
Preprosto, daješ vse
in ne pričakuješ nič v zameno.

Lenski odloži palico za biljard in odide; pride IGRALKA, KI IGRA TATJANO; Onjegin

ne opazi odhoda Lenskega; zadnjo repliko govori IGRALKI, KI IGRA TATJANO

ONJEGIN

Ljubezen že ima v sebi
seme prevare in nezvestobe.
Bolj ko so močni občutki,
prej se bodo končali.
Mar lahko zahtevaš od strele,
da nenehno sije na nebu? Ne.
Po drugi strani se vprašaj:
ali je lahko tako nežna
in krhka reč, kot je ljubezen,
obenem najbolj trdna v naravi?
Ne.

VI

Pride igralka, ki igra Tatjano.

IGRALKA, KI IGRA TATJANO

Gospod Onjegin, pošto imam za vas.

ONJEGIN

Od koga je?

IGRALKA, KI IGRA TATJANO

Od Larinovih.

ONJEGIN

Preberi.

IGRALKA, KI IGRA TATJANO

Jaz naj vam berem pismo?

ONJEGIN

Ja, ti. Saj znaš brati?

IGRALKA, KI IGRA TATJANO

Brati znam, ampak ...

ONJEGIN

Torej, beri.

IGRALKA, KI IGRA TATJANO

(najprej bere nerodno, kakor da bi slabo videla, potem pa vedno bolj emotivno in strastno)

Pišem vam. Kaj bi lahko še storila?

Kako naj vam se izpovem?

Od vaše volje je zdaj odvisno

ali me boste kaznovali s posmehom in prezirom.

A če je v vas le kanček sočutja za mojo nesrečno usodo,
me ne boste zapustili.

Najprej sem hotela biti tiho;
verjemite: o mojem sramu tukaj ne bi brali,
če bi le imela upanje, da bi
vsaj enkrat na teden slišala vaš glas,
kakšno besedo vam rekla in potem
mislila na vas, dan in noč, do novega srečanja.
Ampak, vsi pravijo, da niste preveč družabni,
da vas gozdovi in dežela dolgočasijo,
medtem ko mi ... nimamo drugega sijaja,
razen prostodušnosti.
Zakaj ste prišli k nam?
V gozdovih od boga pozabljene vasice
nikoli ne bi spoznala vas
ne grenkih muk zaradi vas.
Nemir neizkušene duše bi sčasoma premagala,
prijatelja po srcu srečala,
dobra mati in zvesta žena drugemu postala.

(ko preide na tikanje, govori vedno bolj strastno, osebno)

Drugemu? ... Ne, nikomur pod nebom
ne bi srca dala! Usoda in neba
previdnost sta naju združila: tvoja sem;
vse moje življenje me je k tebi peljalo;
sam Bog mi te je poslal za varuha
do smrtne ure ...
O tebi sem sanjala, ljubila sem te že,
ko te nisem še spoznala, obraz tvoj poznam
in glas tvoj v meni odmeva že dolgo ...
Ne, to niso bile sanje!
Saj sem te v hipu prepoznala, ko si prišel,
sem zašepetala: To je on!
Tvoj glas mi je govoril v tišini,
ko sem revnim denar delila, ko sem
z molitvijo prosila Boga za mir v duši.
Mar se nisi ti, kot privid, prikazal
v prozirni temi, ter prislonil glavo
k moji blazini, vzhičeno šepetal,
upanje dajal?
Kdo si? Moj angel čuvaj
ali skušnjavec izdajalski?
Razreši moje dvome.
Morda je sve to nesmisel,
blodnja neizkušene duše ...
Naj bo. Moja usoda je od zdaj
v tvojih rokah, ki jih zalivam s solzami

in prosim za tvojo zaščito.
Predstavljaljaj si:
sama sem, nihče me ne razume,
razsodnost moja tone,
jaz pa izginjam v tišini.
Čakam te: oživi upe mojega srca
z enim samim pogledom
ali me kaznuj za sanje,
ki jih zaman sanjam.
Če je tako, si kazen zaslužim.

(kakor da bi se streznila)

Končala bom. Bojim se prebrati tisto,
kar pišem. Strah me je. Sram me je.
Vem, da ste častni, in to dejstvo
mi daje pogum, da ...

ONJEGIN
(hladno, z višine)

Pisali ste mi pismo ... ne zanikajte.
Prebral sem zaupno priznanje vaše duše,
izliv nedolžne ljubezni.
Vaša odkritost mi je všeč.
V meni je zbudila pozabljen čustva.
A ne bom vas več hvalil.
Za odkritost se vam oddolžim
z odkritostjo enako ...
Tudi sam sem v mladosti
bil žrtev viharnih zmot,
razuzdanih strasti,
razvajen z življenskimi navadami,
očaran, razočaran in, končno,
utrujen od poželenja,
prazen od praznih zmag,
poslušal lažno vzdihovanje
in tišino lažno ob nenehnem
godrnjanju duše,
zeh spreminjal v smeh.
Tako sem nekaj let ubil.

*(spusti svojo ošabnost, kakor da mu se smili Tatjana; prime je za roke, objame, kot da bi
objel otroka)*

Govorim vam brez poetičnega sijaja ...

Če bi se mi kdaj zahotelo,
da se v domači krog zaprem,
da postanem oče in soprog,
če bi čutil da me mika družina,
če bi iskal svoj izgubljeni ideal
in lepoto, bi brez dvoma izbral vas
za družico žalostnih dni prihodnosti.
A sam ne verjamem v srečo.

In zelo jasno vidim:
zakon to je peklerska dvojina.
Če bi vas še tako ljubil,
bi navada vse zatrla.
Vi bi bili žalostni,
a mene se tuja žalost ne dotika.
Razdraži me, le besen postanem.
Je še kaj hujšega mogoče, kot hiša
v kateri žena zaradi moža joče,
sama po dnevi in po noči.
In mož, ki sicer ceni ženo,
a je vedno hladen, mrk, molčeč,
pust, ljubosumen in vzkipljiv?
No, jaz sem tak.
Če ste takšnega iskali ...
Čas in sanje se nam ne povrnejo nikoli
in jaz ne bom nikoli obnovil duše.

Ah, lahko vas ljubim, kot bi ljubil sestro ...

Vi zaljubite se spet. In pazite se:
niso vsi tako odkriti, kot sem jaz.
Laž nerada pove resnico.

Onjegin ji ponudi roko, ona se nasloni nanj. Odpelje jo, na drugo stran odra, v njeno hišo.

VII

ZBOR - IGRALKA, KI IGRA OLGO

Tam, kjer bi vse moralo polno biti,
polna je samo praznina.
In tisti, ki ga ni, se v srce naseli,
in tam ždi in žre, kot zverina.

MRAK. Začne snežiti. Oder se izpolni z meglo. Sliši se huk potoka. Nočni ptiči. Pojavi se Tatjana.

ZBOR

Sanje, čudno stanje.
Kakor drugi svet so sanje.
Neresnično kažejo resnico.

Vse tiho. Mir. Tatjana spi.
In čudno sanja se Tatjana.
Zazdi se ji, kakor da gre
po vsej zasneženi poljani
sred goste žalostne megle:
v pomolih snežnih vidi Tanja,
kako šumi in se zaganja
siv potok, temen, ves razpenjen,
ne vklepa zime ga obroč;
Čez potok mora, ne ve zakaj.
Na drugem bregu ni človeka,
da bi ji rekel: »Roko mi daj.«
Nenadoma, o, nenadoma,
v grlu se krik zatakne!
V temi se mrak premakne!
Razkuštran medved velikan!

(pojavi se Onjegin z masko medveda; na sebi ima nekakšno krzveno bundo)

Tatjana, ah!, obrne se na drugo stran,
zver tuli, kremplje steguje,
kakor, da jo moleduje ...

(Medved' stegne tace in ji galantno pomaga čez 'potok', potem spet izgine v temi)

Tatjana svoj korak pospeši,
ne ozira se nazaj,

a kosmatinca se ne reši,
sledi ji kakor zvest lakaj;
dekle beži in zver za njo,
še hip in obnemogla bo.

Pojavi se medla luč; Medved stopi pred Tatjano, jo dvigne, prebaci čez ramo in nese k luči; kakor lutkarski odrček, se odpre luknja: pojavijo se tudi druge zverine: eden ima petelinjo glavo, drugi pasji gobec in rogove, tretja je čarovnica z brado koze, še okostnjak ...

Lavež, petje, hrup, žvižg in hehetanje, kričanje, topotanje! Medved jo spusti na tla. Tatjana stoji izpred odrčka, kakor Alica v čudežni deželi. Na odrčku se pojavi Onjegin, v istem krznu, le brez maske.

ONJEGIN

Moja!

VSI

Moja! Moja! Moja!

Tatjana poklekne, potem pa se uleže na tla in pokrije glavo z rokami. En stvor sname masko in pokaže se Olga.

ONJEGIN

Moja!

Še en stvor sname svojo masko in pokaže se Lenski.

LENSKI

Moja! Ona je moja!

ONJEGIN

Mojaaaa! Mojaaa!

Odnekod se mu pojavi nož v roki; začne z njim mahati, Olga pobegne, Lenski stoji pred njim; poskuša se obraniti, a ga Onjegin zabode; Lenski pade; krik strahoten; bela zavesa pokrije oderček, in močna svetloba zasije čez cel oder. Takoj zatem tema. Potem pa se luč ponovno počasi dviga, kakor se dviga Sonce, ko je dan.

VIII

V nekem oknu se vidi, kako še naprej sneži.

ZBOR

Že v sobo sije dan.
Na šipah rože se iskrijo.
škrlatno sije žarek zore.
Pred hišo jata srak vrešči.
Čas grozeči s puščobnostjo bo svet zasul.
Na poljih delavcev ni več.
Z lačno volkuljo volk prihaja
do vaških cest.
Zima je prišla in mraz grize,
kakor da je lačen.
Zemlja koprni po snegu.

Onjegin pride s steklenico vina in se usede v fotelj. Takoj za njim pride Lenski s kozarcem in se usede zraven njega. Prižgeta si pipe.? Nekaj trenutkov tišine.

ONJEGIN

Le kaj bi počel zdaj na vasi?
Na sprehod hodil?
V tesnobno lenobo sem vdan.
Zjutraj se okopam v ledeni vodi
in tičim ves dan doma,
iz dolgčasa račune pregledujem,
okrog biljarda poskakujem ...
berem, kar sem že petkrat prebral.
Kako to, da ti ves žariš?

LENSKI

Vesel sem.

ONJEGIN

Veselje? Mar to obstaja v tej puščavi?

LENSKI

Ti si puščoben, zato ti je vse pusto.

ONJEGIN

Kaj pa počnejo sosede naše?

LENSKI

Nalij mi, prosim, še malo vina.

Onjegin mu nalije vina.

LENSKI

No, vsi so zdravi in te lepo pozdravljajo.
Kako je Olga vzcvetela!
Ramena ... prsi, dragi moj ...
In duša! Res bi lahko kdaj prišel k njim,
vem, da bi jim bilo v veselje.
Saj res – kaj vse ti govorim,
a nisem ti povedal, da si povabljen.

ONJEGIN

Jaz?

LENSKI

Ti. Tatjana praznuje god v soboto.
Obe te vabita in pričakujem,
da boš šel z mano.

ONJEGIN

Eh, tam bo ljudi, kot na semnju ...

LENSKI

Kje neki? Sami domači, to bo vse.
Daj pridi, naredi mi uslugo.
Čez dva tedna pa te vabim k sebi
na svojo poroko.

ONJEGIN

O, moj bog! Mar ste vsi pesniki tako neumni.

LENSKI

Morda ne vsi, jaz pa zagotovo.
Srečen sem, Jevgenij.
Srečen.

ZBOR

Kakšen je drug človek od znotraj?
O tem ničesar ne vemo.
Duša drugega je drugo veselje,
nam neznano in nerazumljivo.
Le lastna duša nam je znana.
Duše drugih vidimo
le skozi njihove poglede,
gibe, besede ...
A noben človek brez drugih ne zmore.
Plehka družabnost, ki nas moti,
opija našo samoto žejno.
Tuja zloba je dobrot naša.
Napake drugih so naše vrline.
In z neumnostjo drugega
se naša pamet hrani.
Z majhnostjo drugih
hranimo lastno veličino.
Tuja grdota je naša lepota.
Tuja nizkotnost je naša vzvišenost.
Tuja slabost je naša moč.
Resnica je tam, kjer je vedno bila,
le napaka se je spremenila.
Zatočišče bom našel v tvojih ruševinah.
Mar je to zlo?

IX

Glasba. Tatjana in Olga raznašata šampanjec publiki, kakor da je vsa publika povabljena na god.

TATJANA

Pri nas se že od zgodnjega jutra
zbirajo gostje.
Na dvorišču hrzajo konji,
v veži se prerivajo ljudje,
v sprejemnici čmokot deklet,
lajež psov, hrup, hohot,
cepet in otroški jok ...

OLGA

Proslavljamo Tatjanin god.
Dobrodošli!

Prideta Onjegin in Lenski.

LENSKI

Pridi, prijatelj, veselo bo!
Tvojo puščobo bo odpihnilo.

ONJEGIN
(v publiko)

Ne vem, če se temu puščoba reče.
Slabe sem volje še od včeraj.
In vso to množico težko gledam.
To je kakor slika Poslednje sodbe:
prišli so potuhnjenci, bedni in lačni,
razvajenci, topi od čiste vesti,
krog polnih krožnikov se bodo zbrali,
z vilicami in noži bi lahko še boga križali.
Prišli so zločinci, ubogi in smešni,
polni postanih pobožnih misli,
napihnjeni od svoje nedolžnosti,
z nasmehom polnim vljudnosti
bodo drug drugega oropali.
Govorijo pa suho in prazno,
spletkarijo in opravljajo,
duše so jim puste,

skozi možgane jim veter tuli,
v želodcu prašič kruli.
V taki družbi, v laži, toposti,
se je težko smejati – človeški neumnosti.

LENSKI

Spij malo vina,
da se čemernih misli znebiš.
Potem bo ples, deklico kako
lahko zavrtiš.

Olga prinese Onjeginu kozarec vina in on ga spije. Začne se valček. Onjegin se obrne proti Tatjani, ki ga sramežljivo gleda. Onjegin se ji pokloni, kakor da bi jo za ples prosil. Potem se nenadoma obrne od nje in gre k Olgi, ravno ko jo je Lenski hotel prositi za ples. Onjegin z Olgo pleše valček razuzdano, obrača jo, objema, tako da valček izgleda kakor da bi plesala tango. Olga je zmedena, a nasmejana. Onjegin ves čas izzivalno gleda Lenskega.

Medtem, ko Onjegin in Olga plešeta, Tatjana zapoje/zrecitira.

TATJANA

(Poslednji čas – valček)

Srečal si me poln vprašanj,
in s srcem težkim od temnih sanj...
Če se že dva slučajno srečata,
ne vnameta slučajno se srca...

Poglej zahod, na mojem obrazu žari...
In vzhod je zdaj poln tvojih oči...
Tako sva si blizu, kot dan in prva zarja,
najina strast je strast lune in morja...

Poslednji čas, čas ljubezni,
sreča je to, kar drugim daš.
Končno podajva drug drugemu roke,
preden isteče poslednji se čas...

Ko se song konča Onjegin spusti Olgo, se obrne in odide v svojo 'hišo', oz. odide k biljardski mizi in začne igrati.

ONJEGIN

(igra biljard; dialog s samim seboj)

No, Jevgenij, naredil si,
kar si moral narediti.
In vsi se bodo spraševali: zakaj?
Že to, da sem v tako gnečo padel
je bilo preveč in odveč ...
In Tatjana ...
Ko sem jo videl vso trpečo,
bledo, kako drgeta in jeclja ...
Dekliških solz in omedlevice
nisem maral nikoli.
Potem še Lenski!
Ta neumen, zaljubljen obraz!
Premagalo me je tisto,
sicer grdo, a nepremagljivo čustvo,
da razdrem sladko zablodo svojega prijatelja.
In verjetno bi potem užival,
če bi me obupan vprašal:
'V kaj naj še verjamem, Jevgenij?'
'V nič, dragi moj', če je v nič možno verjeti.
In Olga? Kaj pa naj z njo?
Podobna je nekazni roži,
ki je pognala ob vaški cesti.
Lahko bi jo utrgal,
jo povohal in vrgel na cesto:
nekdo bi jo že pobral.
Ali bi čez njo z vozom peljal.

X

LENSKI

Rešil jo bom! Ne bom dovolil,
da bi jo sprijenec umazan
z umazanimi besedami zapeljeval,
da bi se v steblo lilije čiste zažrl ostuden črv
poln strupa, da bi cvet njene duše umrl,
še preden bi zacvetel. Kaj hočem reči s tem?
Z Onjeginom na dvoboj grem.
Oh, najraje bi vse ubil!
Vse bi ubil in vse bi rešil!

ZBOR – IGRALKA, KI IGRA OLGO

Pero Lenski najprej pograbi,
tečejo vrste stih na stih,
še ena, ki bo podlegla pozabi ...
Obup, žalost, ljubezni dih ...
Srce mu razbija, čelo gori,
medtem, ko s peresom besede mori ...

LENSKI

Jutri bo spet novo jutro sijalo,
noč se bo v nov dan iztekla,
a moje srce bo morda zaspalo,
in morda mi nikoli ne boš rekla
besed, ki jih željno čakam.
Morda jutri v smrt odkorakam.
Morda me jutri ne bo več,
morda postanem le spomin boleč ...
In če bo name pozabil ves svet,
na mojem grobu bo pognal cvet
samo zate ... da s solzo ga zaliješ ...
da duh njegov vase vpiješ ...
duh ljubezni ...

Olga vzame škatlo s pištolami in z njo gre najprej k Lenskemu. Potem ponudi pištolo še Onjeginu. Stojita drug nasproti drugega na razdalji desetih korakov.

ZBOR

(Igralka, ki igra Tatjano, stoji za Lenskim; igralka, ki igra Olgo, stoji za Onjeginom)

IGRALKA, KI IGRA OLGO

Nasproti si stojita sovražnika.

IGRALKA, KI IGRA TATJANO

Do včeraj sta prijatelja bila.

IGRALKA, KI IGRA OLGO

Do včeraj sta si delila življenje.

IGRALKA, KI IGRA TATJANO

Zdaj drug drugemu želita smrt.

IGRALKA, KI IGRA OLGO

Bleščita se pištoli zlobno,
kakor da bi se smrt smejala
življenju krhkem.
Svinčeni krogli v cev zdrsita.
Petelin škrtne prvokrat.

(Igralka, ki igra Olgo, dvigne Onjeginovo pištolo, kakor da bi merila v Lenskega)

Jevgenij je prvi vzdignil smrtno cev
k licu in hladno meriti začel.

(Igralka, ki igra Tatjano, dvigne pištolo Lenskega, kakor da bi merila v Onjegina)

IGRALKA, KI IGRA TATJANO

Lenski tudi zapira oko, meri ...

IGRALKA, KI IGRA OLGO

Onjegin pa že ustrelj.

*(Igralka, ki igra Olgo, počasi, kakor, da bi sama bila leteče svinčeno zrno, gre k
Lenskemu, ga objame in on, ob njenem dotiku, zleze k tlom)*

Svinčena krogla, trenutek usode!
Lenski pade, na zemlji leži.

OLGA

Vladimir! Nikoli te ne bom pozabila!
Oh, radost moja in življenje,
nikoli ne bom pregnala tvojega lika
iz svojega srca ne pomislila
na koga drugega, razen tebe.
Moj bog, kdo bi lahko pozdravil
moje srce, če tebe ni?

(umre)

ZBOR – IGRALKA, KI IGRA TATJANO

V tem srcu je,
še pred nekaj trenutkov,
beseda utripala,
ljubezen, sovraštvo,
upanje, strasti,
življenje je plalo,
vrela je kri.
Zdaj je kot zapuščena hiša.
Tiho je vse in temno v njem.

Zrak, zemlja, voda, ogenj,
vse to večno živi.
Le mi umiramo,
umiramo mi,
ki smo zmožni
z umom zajeti
vse, kar na tem svetu živi.

XI

Onjegin stoji sredi kupa kovčkov.

ZBOR – IGRALKA, KI IGRA OLGO

Srečen je tisti, ki je bil mlad
pravočasno in potem
pravočasno dozorel.
Tisti, ki je breme življenja,
težko in hladno, ob pravem času
nase vzel.
Srečen je, kdor ni v sanjah živel,
od ljudi bežal, v strahu dihal.
Kdor je pri dvajsetih pozornost vzbujal,
pri tridesetih se srečno poročil,
pri petdesetih se s službo ločil,
ugled in denar v miru zbiral ...
potem v miru, doma hiral ...
Kdo je ta človek?
Kdaj je živel in kje?
Ah, o njem živ bog nič ne ve.

LENSKI

Lepo so me pospremili, pokopali
in objokali ...
Na lepem mestu grob stoji.
Med griči, kjer potoček
po kamnih skaklja.
Slavček vse noči prepeva,
v senci starih borov ...
Na nagrobnik so napisali:
»Vladimir Lenski tu leži,
smrt hrabrih ga je vzela rano,
dne tega in tega, toliko star ... «
Olga in Tatjana sta hodile k meni,
kolikor zdržal sem v njunem spominu.
Potem pa, saj veste ...
Življenju za smrt ni dosti mar.
A tudi mrtvi duši je težko v samoti.
Rada ima spomina plam.
In duh je moj odšel k tistemu,
ki sem mu bil spomin in sram.

Odide k Onjeginu in si natovori kovčke v roke.

ZBOR – IGRALKA, KI IGRA OLGO

Saj je jokala, kolikor je znala.
Človek težko sam mori
breztelesno vojsko časa ...
Potrebuje družbo, da ga zamoti,
da ne razmišlja o strašni samoti,
ki se kot kača krog njega zvija
in davi ga, davi, a ne ubija.
Nekdo je vstopil v njeno življenje,
nekdo je uspaval njeno trpljenje.
Nekdo se je vanjo spet zaljubil –
mlad vojak na konju črnem.
Ker jo je ljubil, jo je zasnuvil,
postala je žena, bodoča mati ...
živi v vojašnici ... nekje na jugu ...
včasih ji je težko ... zaspati ...

TATJANA

In jaz sem ostala sama.
Kruta je samota,
ko krute strasti trgajo dušo.
Neumno in nerazumno,
a še vedno sem hrepenela
po človeku, ki bi ga morala prezirati –
krivcu, morilcu ...
hrepenela sem po človeku,
ki je vse nas zadel v srce.

Bil je pomladni večer.
Dan je ugašal.
Zaspano je vlekel rečni tok.
Hrošči so brenčali.
Ribiči so svoje ognje prižgali.
Srebrna luna je šla svojo pot.
In jaz sem svojo žalost sprehajala.
Na vrhu hriba sem obstala ...
Gosposka hiša z vrtom,
gozdiček in vas,
reka, ki v luni blista ...
in moje srce, ki čez vse to
močno utripa ... to je Onjeginova hiša.
Čemu strah? Saj ga ni doma ...
Nihče od njegovih me ne pozna.

Spustila sem se do vrta.
Njegovi psi so začeli name lajati.
Njegovi hlapci so začeli kričati.
»Kdo je? Kdo gre?«
»Tatjana. Larina.«, sem zašepetala.
»Ah, vi ste, gospodična sosedova!«
»Ali lahko pogledam hišo?«,
in stara sluškinja je odklenila,
prinesla luč in me pustila.
V tihem, mrtvem kabinetu sem sedela
in jokala. Potem sem knjige malo brala,
sledove svinčnika iskala ...
Katere misli in besede so mu šle
v srce ...
Njegova duša se je povsod
na listih nehote izražala ...
Tukaj podčrtana beseda,
tukaj križec, vprašaj, klicaj ...

ZBOR – GLAS IGRALCA, KI IGRA LENSKEGA

(morda stoji za Tatjaninim hrbtom in bere čez njeno ramo, prav bere, s pavzami ali negotovostjo, ko ne vidi dobro, vsekakor brez interpretacije, se pravi bolj ravno, informativno)

Ljubezen je igra.
Užitek ljubezni je delati zlo.
Trpljenje nas uči,
da je užitek mučiti druge.

Ein Teil von jener Kraft,
Die stets das Böse will und stets das Gute schafft.

Une partie de ce pouvoir,
Toujours vouloir le mal et toujours créer le bien.

Ni zlo misliti zlo,
kdor dela zlo, dela dobro.

Dans un spectacle, dans un bal, chacun jouit de tous.

V predstavi, na plesu, vsak vsakogar užije.

Ideje so organske tvorbe.
Rojstvo jim že daje obliko,
in ta oblika je že dejanje.

L'amour veut sortir de soi, se confondre avec sa victime, comme le vainqueur avec le vaincu, et cependant conserver des privilèges de conquérant.

Love wants to come out of itself, to merge with its victim, as the conqueror with the conquered, and yet retain conquering privileges.

Moški in ženske od rojstva vedo,
da je užitek, če zlo počno.
Strasti so ideje, a ne še razvite,
delež so žeje mladega srca,
a tepec je velik, kdor misli,
da ga bodo vemale vse življenje.

Nekoč so se ljudje zavedali dejstva,
da preišljen in hladen razvrat
ponuja tisočkrat več užitka,
kakor ljubezen.

V razumskem odnosu ni zmage ne poraza,
le užitek je.

Ljubezen že ima v sebi
seme prevare in nezvestobe.

Bolj ko so močni občutki,
prej se bodo končali.

Mar lahko zahtevaš od strele,
da nenehno sije na nebu?

Ljubezen
samo zlo rodi,
nor je kdor si jo želi.
Ljubezen,
stokrat raje živ zgorim.
Ljubezen,
samo zlo rodi.

TATJANA

Moj bog! Koga sem bila vzljubila?
Kdo je bil ta človek? Otožni čudak?
Odkod izvira njegov ponosni bes?
Iz pekla ali iz nebes?
Ali je bil le tujih muh posnetek,
posnemovalec, nadut domišljavec,

parodija lika iz nekega romana?

Song

*Danes se sama sebi smejim.
Mar si še nežnost ljubezni želim?
Ne, želim si zgodbo, smešno, neumno,
smejala bi se srcu, ki je brezumno.*

*Utrujena sem od bledice in rdečice,
od tragične maske žalostne deklice ...
Ljubezni strast je navadna utvara
in moji občutki – moja prevara ...*

Ko sem šla domov je bila že noč.
Po temni dolini se je hladen veter zaganjal,
gozd je, vznemirjen, šepetal.
Nad reko se je megla zgostila
in luna se je skrila za goro.

XII

Onjeginovo potovanje

LENSKI

(začne počasi, potem pa vedno hitreje govori in našteva)

K prijatelju svojem sem prihajal vsak dan,
takšen kakršnega me je nazadnje videl:
bled, razkuštran, s krvavo rano na srcu.
Saj me je edini v duši nosil,
pri vseh drugih so me valovi življenja
iz spomina odplavili.
Vem, da mu je moj objem bil težak,
a ob njem nisem bil iz jeze ali maščevanja –
saj me je sam vabil v svoj mrak.
Ljudje so ga po zobeh vlekli,
kot čudaka, bedaka, hudiča, izroda ...
Vem, čudno zveni, a ostala sva prijatelja,
še več, postal sem njegove vesti – oproda.
Saj je moja smrt tudi v njemu nekaj ubila.

Od vasi sva se poslovila in odpravila
na jug.
Mimo Moskve sva hitro šla in se po Volgi
spustila:
Jaroslav, Kostroma, Kinešma, Rešma,
Zavražje, Videlka ... Novgorod Nižnji,
naravnost na semenj, kamor so z nami
pripotovali trgovci z vseh vetrov,
Rusi, Grki in Peržani,
Turki, Židje in Cigani,
in vsi so kričali, da bi prodali
krzno, svilo, žamet, čipko,
preproge, volno, tančice, vino,
čaj, bombaž, začimbe, dišave ...
Sredi gruče še medved pleše
in nek glumač Othela kreše ...
Sredi meteža, blišča, vrišča
Onjegin stoji in srepo strmi ...
Potem Kazan, Bolgar, Simbirsk,
Stavropol, Samara, Saratov,
Kamišin, Volgograd, Astrahan ...
Kaviar, vino in Kaspijsko morje ...

na desno potem, čez Kavkaške gore,
kjer orli letijo in konji drviyo,
jelen sklanja rogove k tlom,
kamela v senci skal leži,
Kura, Aragva, Mašut, Beštu ...
Toplice - Pjatigorsk,
bolnikov bledih blede roj ...
Onjegin stoji, srepe strmi
in sam sebe zaslišuje:
»Zakaj v prsih nimam krogle?
Zakaj nimam starih nog?
Od kapi zadet zakaj ne hiram?
Ali vsaj od revme ne trpim?
Krepak sem, mlad, kaj iščem tu?
Zakaj? Čemu? Ah, dolgčas, dolgčas ...«
Naprej še v Odeso prašno,
med Slovane, Talijane,
Grke, celo Parižane,
Moldavce, Armence, Špance,
Odeso prašno, Odeso sončno,
kjer evropski duh utripa ...
Opera in gledališče ...
Zaman Onjegin sebe išče ...

(ritem govora pada)

Saj nikoli ne najdeš tistega,
česar nikoli nisi izgubil.

Kišinjev, Kijev, Konotop,
Brjansk, Kaluga ...
Z brezciljnim romanjem se je bičal,
od čuvstva bil je ves prevzet,
a potovanja, tako kot vsega drugega,
se je naposled naveličal.
Prišel je, v Moskvo nazaj
in z barke je odšel na bal.

XIII

Glasba; Tatjana stoji v razkošni, skorajda predimenzionirani, balski obleki; nakit, sijaj ... Zraven nje Igralka, ki je igrala Olgo.

ONJEGIN

Katera je ta dama, knez,
ki tam z ministrom španskim govori.

LENSKI

Vidiš, ko klatiš se po svetu!
Moja žena je.

ONJEGIN

Kako? Od kdaj si poročen?

LENSKI

Že dve leti.

ONJEGIN

Daj no! S katero?

LENSKI

Z Larino.

ONJEGIN

S Tatjano?

LENSKI

Jo poznaš?

ONJEGIN

Je res ona? Ne, ni ...
Ne more biti ...
Gospodična s kmetov?
Sestra ... iz ... vasi ...
Ne morem verjeti ...

ZBOR – IGRALKA, KI JE IGRALA OLGO

Kaj res to tista je Tatjana,
ki ji je na samem nekoč
iz vzvišenosti dajal
moralne nauke in nasvete,
ki pismo hrani še od nje,
v katerem sramežljivo in odkrito ...
ljubezen prosi.
Tako ponosna ... hladna ...

LENSKI

Res je: Jevgenij se je v Tatjano,
zdaj kneginjo, zaljubil - hipno,
kot mlad fante. Ne spi, ne je,
bled, kot luna jutranja,
drhti, kot srna ranjena,
ogelj v prsih mu razsaja,
duši ga in kri mu zastaja.

Onjegin gre k Tatjani, poklekne, kakor da bi klečal pred cesarico.

ONJEGIN

Vem: užalilo vas bo priznanje
moje žalostne skrivnosti.
Vem: s prezirom, upravičenim,
me boste pogledali v oči.
Kaj hočem?
S kakšno namero vam odkrivam
svoje srce?
Morda bom zbudil zlobno radost s tem.
Kdo ve.
Ko sva se srečala pred leti
in ko ste mi povedali svoja čustva –
vam nisem hotel verjeti.
Ne, nisem se hotel odreči
navadi, ki me zdaj duši:
svoji svobodi ... ah, ta beseda
zdaj zveni brez pomena ...
prazna je in dolgočasna ...
in ne vem več kaj pomeni ...
Še nekaj naju je ločilo ...
smrt Lenskega ...
Ah, vem, nisem samo Lenskega ubil!

Ubil sem še sebe, Olgo in vas
in si v brado mrmral: ah, dolgčas ...
dolgčas ...
Mislil sem, da svoboda in mir
in hladnost razuma pomenijo srečo.
Mojbog! Kako sem se motil!
In zdaj bom za to kaznovan.
Zdaj vas vsak hip imam pred očmi,
povsod v vaši bližini bi rad bil,
da lahko vpijam vaš nasmeh,
poslušam vaš glas, v vašo popolnost zrem!
Da se pred vami v trpljenju zvijam ...
to je zdaj sreča zame!
Zgubljen na slepo tavam,
drag mi je dan, vsak trenutek ...
ki ga brez vas izgubljam.
Smrt mi nikoli ni bila bližje,
a, če vem, da vas bom jutri srečal,
živel bom, živel ...
Bojim se, da boste spet pomislili,
da lažem ... ne, lagal nisem nikoli!
Le v zmoti sem živel in zdaj vem
kako ljubezen človeka preizkuša,
kako kri besni, kako je težko
pomiriti um ...
Pred vas bi padel, vam objel kolena
in kričal, priznal, tožil ...
Naj bo, kar bo.
Teh muk, priznam, več ne prenesem.
Na vas je zdaj: vi odločite,
a jaz se svoji usodi vdam.

TATJANA

Dovolj! Vstanite!
Vse vam bom povedala odkrito.
Upam, da se spomnite,
ko ste mi zelo jasno in trezno
vse razložili.
Zdaj sem jaz na vrsti.
Takrat, sem bila mlada
in najbrž sem bila lepša ...
Imela sem vas rada.
In kaj? Kaj sem od vas slišala?
Prav okrutno ste me zavrnili.
Nič novega za vas, kajne?

Še danes se spominjam,
kako ste mi pribili na srce
pridigo bolečo.
A vam ne zamerim.
Ravnali ste plemenito,
iskreno, častno in pošteno.
Zato sem vam hvaležna.
Saj, ko ste me srečali tam,
daleč od mestnega blišča,
vam nisem bila všeč.
Bila sem uboga vaška gospodična.
Zakaj me zdaj preganjate?
Mar zato, ker pripadam visokemu svetu
in imam plemiški naslov?
Mar moje ime zveni drugače?
Ali imam drugačen obraz?
Morda pa si želite le obrekljivcem delo dati,
da bi vas v družbi trepljali prijatelji, bedaki,
vi pa bi si povrnili pozabljeno čast in ugled.
Nekoč ste imeli srce in ste s pomilovanjem
gledali na moje otroške sanje.
In zdaj?
Kakšen slaboten načrt vas sili v klečanje?
Kdo, ki vaš um in srce ima,
bi bil rob tako ničevega čustva?
In ves ta blišč ... sprejemi ...
maškarade ... bahanje ... postavljanje ...
vse to slepilo, pusto peno,
dim in šum visokega sveta,
vse to bi dala za svojo ubogo vasico,
za polico knjig ... gozd in rože ...
za kraj, ki ga ljubim ...
kraj, kjer sva se prvič srečala.
In na koncu vam bom povedala
tisto, kar vas bo najbolj bolelo.
Ne lažem sebi in tudi vam ne bom:
(hladno, cinično?)
ljubim vas, Jevgenij, še vedno vas ljubim,
a svojemu možu bom ostala zvesta.
Zbogom.

Odide/Izgine.

ZBOR

Jevgenij na nabrežju stoji
ob granitni steni, v zvezde strmi,
Od mrke žalosti prevzet,
samota lastna ga objema.
Razburkana Neva buta v breg.

*(kos po kos obleke slačijo z Onjegina, dokler ne ostane skoraj nag, se pravi v razcapani
majci ali srajci)*

Končno je postal to,
kar je vse življenje bil – tujec.
Cele dneve je po mestu hodil,
v luki spal. Jedel je, kar mu je
človeška dobrota dala.
Obleka mu je bila raztrgana.
Hudobni otroci so metali kamne vanj.
Kočijaži so ga z bičem topli,
če jim je na poti stal.
Z bučanjem lastne duše zaglušen,
kakor da se ni zavedal ničesar.
Kot gruča megle se je po ulicah vlačil.
Človek ni več bil in ne še pes.
Nekega jutra, na pragu Tatjaninega doma,
so brezumneža našli.
Bil je skoraj nag in - mrtev.
Odpeljali so ga na pokopališče.
V preprosto luknjo so ga dali,
brez križa in brez imena.
Nikogar ni bilo ob njem.
Tatjana ničesar ni vedela o tem.